

Turistička organizacija
Vojvodine

Fruška gora

TURISTIČKA MAPA

www.vojvodina.travel

Ostrvo u moru panonskog žita

ruška gora je ostrvska planina, ostrvo u moru panonskog žita. Nalazi se u Vojvodini, na severu Srbije. Sa svih strana je okružena prostranom ravnicom Panonskog basena. Nekada su je zapljuškivali talasi Panonskog mora, a danas ka njenim visinama streme regionalne i lokalne saobraćajnice koje će vam otkriti lepe vojvodanske priče o prirodi, ekologiji, Nacionalnom parku, manastirima, pitomim planinskim selima i temperamentnim ljudima.

Zahvaljujući tim putevima planina je dobro povezana sa većim i manjim gradovima u okruženju. Odakle god da dolaze sačekajuće vas poznati i lepi planinski predeli, ali i oni manje afirmisani sa novim iznenadnjima. Novi Sad je od lokaliteta Iriškog vencu udaljen svega 17 km, zbor zbog čega se često ovaj grad i Fruška gora posmatraju kao dve celine jedinstvene turističke destinacije u srcu Vojvodine.

U severnom Sremu usamljena planinska lepotica se pruža pravcem zapad – istok u dužini od oko 80 km. Relativno mala širina iznosi oko 15 km i to je ono što daje prednost u svakom novom doživljaju, jer se na relativno malom prostoru nalazi visoka koncentracija najznačajnijih nacionalnih prirodnih i kulturnih vrednosti. Tu se, u smislu turističke ponude, može baš za svakoga pronaći nešto, od jedinstvene prirode do izuzetno bogate kulturne baštine. Severni delovi planinske podgorine omreženi su Dunavom, turistički verovatno najznačajnijom rekom Europe.

Prvi nacionalni park u Srbiji

ruška gora, niska planina prekrivena šumama, livado-stepama, voćnjacima, vinogradima i nasejima po obodu, iako veoma lepa, na prvi pogled ne otkriva bogatstva i vrednosti kojima obiluje. Prvi utisak, međutim, zna često da zavara. Fruška gora je prava riznica prirodnih i kulturno-istorijskih vrednosti zbog kojih je još davne 1960. godine proglašena za nacionalni park, prvi u Srbiji.

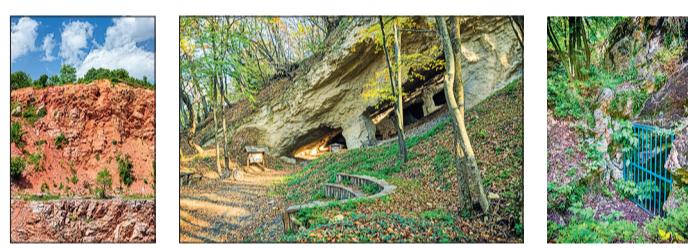
U odnosu na prisutne vrednosti i namenu, prostor nacionalnog parka podelejan je u tri zone zaštite. Na području pod režimom zaštite prvog stepena (3,7% ukupne površine NP), zabranjene su sve aktivnosti, osim kontrolisane edukacije i naučnog rada. To su najprivredni prirodni prostori na Fruškoj gori medu kojima se posebno ističu Papratski i Zmajevacke gde su načuvanje šume, najsličnije iskonskih šumama kakve su na Fruškoj gori bile pre dolaska čoveka. Pored očuvanih šuma, neki lokaliteti dobili su zaštitu prvog stepena zbog prisustva retkih vrsta ptica (Kalin potok i Orljava), retkih biljnih vrsta (Kobilja, Podgorac), pa čak i osolikih muva (Ležimir, Rokov potok i Javornatki do). Podjednako je važna i zaštita nežive prirode. Lokaliteti vredni pažnje su: Grgeteg, Grurevačka pećina, Čerevički potok, stene Orlovac i mnogi drugi.

U cilju što prijatnijeg i sigurnijeg boravka u Nacionalnom parku, uređena su brojna mala izletišta koja su raspoređena duž grebenetskog putova i više većih kao što su: Cortanovačka šuma, Stražilo, Glavica, Popovica, Testera, Andrevlje, Ležimir, Ležimir, Lipovača i druga.

Ogledalo geološke prošlosti

ruška gora pripada redu niskih planina i kao takva dominira ravničarskim prostranstvom kojim je okružena. Ipak, ne mojte oklevati jer se nevelika visina planine ne podudara sa njenim geološkim i reljefnim značajem. Fruška gora je ogledalo geološke prošlosti i prava riznica geoloških vrednosti na evropskom, pa i svetskom nivou. Ona je veoma mlađa gromadna planina, a njenu strukturu čine stene različite starosti – od drevnih stena paleozoika do lesne prašine koja čuva tajne Ledenog doba. Posmatrana uždužno, planina je raščlanjena na tri celine. Jedino centralni deo, od Đipša na zapadu do Banstola na istoku, ima karakteristike pravog planinskog bila. Njegova dužina iznosi oko 40 km. Konačni reljef oblikuju duboko usećeno potocne doline, koje u kombinaciji sa gustim šumama formiraju sliku izuzetno lepot i ekoških vrednog predela. Od Banstola na zapadu do Slankamenu na istoku pruža se istočno krilo Fruške gore. Jedan od najlepših predela ove celine nalazi se na tromeđi Bačke, Banata i Sremu. Zapadno planinsko krilo proteže se od Đipša na istoku do lesnog odseka Teleka na krajnjem zapadu. Odlikuju ga zatalasani i pitomi zeleni propanci. Geološki diverzitet Fruške gore je izuzetno bogat, u šta se možete uveriti na brojnim geološkim profilima, nalazištima fosila i ležištima mineralnih sirovina. Za početak Vam ipak predlažemo da tajne Fruške gore upoznate u prirodnjačkoj zbirici Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode, a da se onda iz centra Novog Sada otisnete u nedra Fruške gore.

Mesto za osveženje i predah

ruškogorski izvori i potoci ožive u punoj snazi najčešće tokom proljeća i posle jakih kiša. Tada se huk probija kroz potocne doline i šumska prostranstva. Omiljena mesta za predah i osveženje sve brojnijih planinara i izletnika su planinski izvori, kojih na Fruškoj gori ima preko dvije stotine.

Medu izvorima naročito se izdvajaju: čudotvorni izvor kod manastira Šišatovac, Ubavac kod manastira Velika Remeta, zatim Vilina vodica jugozapadno od Bulkovca, Zvečan u Starim Ledincima nadmorski Ledinačkog jezera, Hajdučki izvor iznad Stražilova, Vranjaš kod Mandelosa, dva izvora kod manastira Staro Hopovo i drugi. Gustu rečnu mrežu Fruške gore čini oko 50 potoka. Najčešće se radi o kratkim i brzim potocima. Posebne atrakcije na Fruškoj gori predstavljaju manji vodopadi preko kojih nemirno teku pojedini potoci. U grupu najatraktivnijih vodopada spadaju: Dumbovački (= 4 m), Šakotinacki (= 6 m) i Rakovački (= 3 m) vodopad na istoimenim potocima.

Lekovita svojstva mineralnih izvora na Fruškoj gori koriste se još od rimskog doba. Pored pomenutog izvora kod manastira Staro Hopovo, postoje još tri lokaliteta na kojima se pojavljuju mineralne vode – Banja Vrdnik, Banja Stari Slankamen i Erdevička banja.

Poseban turistički biser Fruške gore čine vežtačka jezera (njih 15), rasuta po južnom obodu planine. Svako jezero na ovom prostoru je priča za sebe, drugačije i neponovljivo. Posebno se izdvajaju: Sot, Brue, Moharač, Vranjaš, Kudoš, Borkovac, Medeš, Dobrodol, Šelevrenac, Pavlovačko i Ljukovo.

Ekološki neponovljivo iskustvo

za Frušku goru se obično kaže da je to neponovljivi prostor bogate i očuvane prirode, sa bujnim šumama, otvorenim staništima u okruženju i sa raznovrsnim živim svetom. Fruška gora je, pre svega, šumsko područje i najveći deo šuma nalazi se u granicama Nacionalnog parka. Po obodu parka šume smenjuju livado-stepu, šumo-stepu, i obradive površine u okolini brojnih naselja.

Šume Fruške gore su sačinjene od velikog broja vrsta drveća i grmlja. Dominiraju hrast krtnjak, srebrnolista lipa, bukva i grab.

Na Fruškoj gori je zabeležen impozantan broj od oko 1.500 vrsta viših biljaka od kojih su mnoge retke i zaštićene kao što su: gorocvet, sasa, pljevica, kovilje, zlatan. Posebno je zanimljivo prisustvo 31 vrste orhideja, koje rastu u šumama i na livado-stepama po obodu planine.

Najveći broj živih bića na svetu, pa tako i na Fruškoj gori, pripada životinja, a među njima naravno beskičmenjacima. Iako nije potpuno istraženo, postoje podaci govore da na planini živi oko 100 vrsta ptica, oko 300 vrsta paukova, preko 1.000 vrsta leptira, točka, 100 vrsta skakavaca i zrikavaca, više hiljadu vrsta buba...

Ptice spadaju u najbolje istraženu grupu životinja na Fruškoj gori. Od zanimljivih vrsta ovde se gnezde crna žuna, golub dužnjak, šumska ševa i mnoge druge. Tu su i velike populacije crnih roda koje se gnezde duboko u brdskim šumama, ispod krošnji bukvi i hrastova, dok pleni nalaze u plavnoj zoni Dunava. Naravno, počasno mesto među pticama Fruške gore zauzimaju četiri vrste orlova, od kojih je najznačajnije prisustvo orla krstaša. Fruška gora je jedino stabilno gnezdište ove vrste u Srbiji.

Sisari su ljudima posebno zanimljive životinje, ali se zbog svog načina života najpredevi u prirodi. Na Fruškoj gori žive: evropski jelen, srna, divlja svinja, lisica, šakal, kuna, jazavac, divlja mačka, puh, slepo kuće, tekunica, tvor, 16 vrsta slepih miševa i mnoge druge vrste. Divlja mačka se veoma retko sreće, uglavnom u divljim i zabačenim krajevima.

Bogatstvo u bojama kulture

ruška gora je prava riznica kulturno-istorijskih vrednosti. Od najstarijih vremena ljudi nastanjuju planinu i okolinu, ostavljajući za sobom materijalne tragove koji već privlače turiste ili možda tek čekaju da ih neki novi posetioci otkriju. Fruška gora ima svoje dvorce i letnjičkove: Dvorac "parkom „Marcibani“ – Karačonji" (Sremska Kamenica), Dvorac „Špic“ (Beočin), Letnjičkove „Višnjevac“ (Veliki Radinci), Dvorac „Ilion“ Dvor „Patrijaršija“ (Sremski Karlovci) i „Ruski“ dvor (Sid). Kulturu Fruške gore obeležili su brojni narodi koji je i danas nastanjuju: Srbi, Madari, Slovaci, Hrvati i drugi. Oni danas verno prezentuju lepotu narodnog kolonita i folklora. Svedoci vojvodanskog zajedničkog života su i Muzej na otvorenom „Neštin“ sa kućom iz XVII veka, kuća u Sremskoj Kamenici sa kraja XVII veka i Perkov salaš. Fruška gora se naziva srpskom Svetom gorom, pa kao počeo i ručni rado dočekuju vrnike u svojim manastirima. Od nekadašnjih 35 manastira, evidentiranih tokom XVI i XVII veka, u širem pojasu Fruške gore danas je ostalo još samo 16. Po putu vojnika Frušku goru čuvaju Petrovaradinska tvrđava, tvrđava Matica, Vrdnička kula, Acumircu. Tu su i spomenici iz NOB-a: spomenik sa skulpturom Sloboda na Iriškom vencu, područje Rohalj baze i Memorijalni kompleks „Sremski front“ u Adaševcima. Na ovaj, planinski način se i Zmajev muzej u Sremskoj Kamenici. U toj kući je od 1875. sa prekidima, živeo i preminuo jedan od najpoznatijih dečjih pesnika – Jovan Jovanović Zmaj.

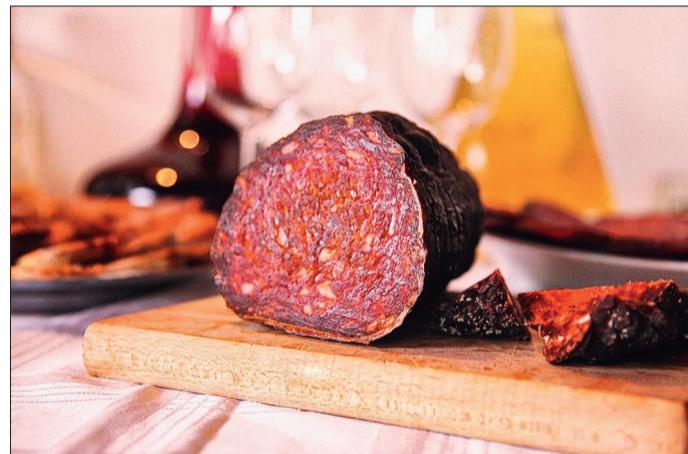

Čuvena fruškogorska vina

imski car Prob (Probus), rođen na seoskom imanju nedaleko od Sirmijuma, zasadio je 276. godine prve cokote vino loze na brdu Glavica kod mesta Šiljum. Bio je to početak priče o dugoj vinogradarskoj tradiciji Fruške gore, koja se danas prezentuje duž turističkog puta vina Fruška gora. Zagajeno sa još sedam puteva vina u Srbiji, fruškogorski vinogradi i vinski podrumi predstavljaju vrednu ponudu vinskog turizma Srbije.

Vinova loza ovog područja pruža ljudima nadahnute vekovima unazad, a sada su vinogradari voljni da svoje iskustvo podelje sa turistima. Dragulj celog fruškogorskog vinograda su karlovački vinogradi. Vinske karte u najboljim restoranima ne mogu se zamišljati bez karlovačkih vina. Inače, ovdajšnja vina su točno širok spektar – od Bečkog dvora do engleskih krčmi. Slavi vinogradarske tradicije Sremskih Karlovcava pronašli su dva specijalna vina: bermet, u kom je sastakno preko 20 vrsta travi i začinjaka, kao i austrijski desertni vino cedeno od susaševnih zrna grožđa u kom leđenja kaže da je bilo u vinskom meniju broda Titani.

Kvalitetno vino fruškogorskog vinograda može se degustirati u nekom od vinskih podruma. To je turističko iskustvo koje ne treba propustiti, jer se pored vina, u razgovoru sa ljubaznim domaćinima, može probati i kvalitetna hrana iz ponude sremske i vojvodanske kuhinje. Pored Sremskih Karlovcava, preporučuje se i ponuda vinskih podruma u Čereviću, Neštinu, Banoštoru, Erdeljku i Irgu.

Ukuš zdrave hrane

remci najviše voli da jedu bricom, specijalnom vrstom dušagi i tankog noža na preklop. Tu tradiciju rado nude i turistički. Najpoznatija jela ravnog (svinjskog) Srema i Fruškogorja su kobasica, kulen, šunka, slanina, švargla i džigernjaka. Ovi proizvodi se pravu po kvalitetnog svinjskog mesa.

Čorbe i supe su sastavni deo menija u Fruškogorju: kokošija supa, supa od fazana, teleća čorba ili čorba od povrća. Čuvena je i ribljá čorba, karakteristična u ponudi čardí na Dunavu. Na jelovnicima u podnožju planine nalazi se ponuda raznovrsne rečne ribe: smuđa, šaranica, soma, štuke i deverike – pržene ili pripremljene na roštilju.

Prived sremski ne izostane ni kod čevapčića (krmenadle pečene u luku i začinjene crvenom mlevenom slatkatom i ljtom alevom pačnjkom) i svinjskog paprikaša. Specijalitet je pudarski paprikaš, nazvan po čuvarima vinograda, a kuva se od živinskog meseta. Fruškogorski specijaliteti su i svinjska rebarica u medu i trivni odresci. Leti je u ponudi grilovano povrće, punjene tirkvice i paprike i duće, a zima je neizostavna sremska sarma s dimljениm mesom.

Fruška goru još uvek neguje viševekovnu tradiciju prizivodnje kuglofa, nasleđenu još pre tri veka iz nemackih krajeva. Danas su u ponudi i ovi slatkiši: bundeveara, štrudle od maka, oraha i višnje, palačinke s pekmezom i sitni kolači.

U duhu avanturizma

ruška gora je za planinare u Srbiji bez prema. Ne bi imala prema ni da se u Vojvodini nalazi i više od dve planine. Fruška gora se ne boji konkurenčije. U čitavoj Srbiji nema mnogo planina na kojima duž rute od dvadeset kilometara možete savladati uspon od preko 1.200 m, i to birajući samo srednje zahtevne fruškogorske staze.

Možda je najbolje da upoznавање Fruške gore počne sa nekom od organizovanih grupa planinara. Detalje o turama možete pronaći na web-sajtovima i FB stranicama planinarskih društava.

Voznja biciklom po Fruškoj gori predstavlja nesvakidašnje iskustvo. Jeden od učesnika tradicionalnog MTB maratonu je napisao: „Fruškogorski maraton je nešto najbrutalnije što sam ikad vozio, a da se službeno organizuje. Maraton je napravljen ne da se vozi, nego da se preživi!“

Koželi da se oproba u fizički i tehnički izuzetno zahtevnoj vožnji, traša Velikog fruškogorskog MTB mar

